

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-02-27

Diarienummer 0950/18

Handläggare

Karin Wallquist

Telefon: 031-368 02 92

E-post: karin.wallquist@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag att ta fram en rapport om livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Redovisning av uppdrag givet i kommunfullmäktiges budget 2018 att ta fram en rapport om livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning antecknas och förklaras fullgjort.

Sammanfattning

I kommunfullmäktiges budget 2018 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en rapport om livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Uppdraget innebar att rapporten skulle kopplas till Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och annat pågående arbete på området. Syftet är att beskriva livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning i Göteborg. Fokus ligger på att ge beskrivningen utifrån ett rättighets- och invånarperspektiv, inom de områden som Göteborgs Stad ansvarar för och som finns i Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Det varit en utmaning att fånga en bild av livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning, dels då det är en grupp som är heterogen dels eftersom det saknas tillräckligt med underlag för att visa bredden och jämföra resultaten med personer utan funktionsnedsättning. Det underlag och det arbete som ligger till grund för rapporten visar på ojämlikheter i livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Staden kommer fortsatt att arbeta med att ta fram underlag och göra analyser för olika grupper inom området personer med funktionsnedsättning, främst genom de indikatorer som tagits fram i samband med revidering av Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Rapporten har tagits fram på uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2018 och bedöms kunna utgöra ett kunskapsunderlag för staden nämnder och styrelser. Rapporten och dess resultat bedöms inte i sig medföra några ekonomiska konsekvenser för stadens verksamheter. I rapporten belyses att personer med funktionsnedsättning i Göteborg i regel har sämre ekonomiska förutsättningar än personer utan funktionsnedsättning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Rapporten om livsvillkor för personer med funktionsnedsättning bedöms i sig inte ha någon påverkan utifrån en ekologisk dimension, men rapporten tar sin ansats bland annat

ur det nationella målet inom funktionshinderspolitiken. Målet omfattar begreppet universell utformning, det vill säga att från början skapa miljöer som fungerar utan att det behövs särlösningar i efterhand. Att slippa bygga om nya miljöer bör medföra minskad resursanvändning och minska påverkan på miljön. Detta utesluter dock inte det behov som redan finns i dag av att åtgärda bristande tillgänglighet i befintliga platser och situationer.

Bedömning ur social dimension

Personer med funktionsnedsättning besitter många egenskaper och inom gruppen ryms många individuella skillnader. Personer med funktionsnedsättning växer upp under olika socioekonomiska förutsättningar, har olika etniska tillhörigheter, olika religioner eller andra trosuppfattningar och har olika sexuella läggningar och könsidentiteter.

Funktionsnedsättningar kan vara av olika form och omfattning, det är ingen homogen grupp utan var och en har sina egna förutsättningar. En del har tillfälliga behov av stöd och andra har mer långvariga eller rentav livslånga. Det är en utmaning att skapa en helhetsbild utifrån de olika aspekterna då det saknas tillgång till statistik och underlag i tillräcklig utsträckning.

Rapporten presenterar resultat utifrån funktionsnedsättning jämfört med personer utan funktionsnedsättning, olika åldrar och kön som man eller kvinna. Det finns brister i underlagen för att kunna redovisa jämförelser utifrån fler variabler. Rapporten kan fungera som ett kunskapsunderlag och därmed ha en positiv inverkan för barn, mångfald och jämställdhet.

Rapporten är kopplad till Göteborgs Stads nuvarande program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning samt Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning är en grupp av rättighetsbärare som kan utkräva sina rättigheter med stöd av konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Göteborgs Stad med sina verksamheter har skyldighet att möjliggöra enskildas rättigheter. Behovet av normkritisk analys och ett normmedvetet arbetssätt inom staden är nödvändigt för att säkerställa likvärdig service och icke-diskriminering.

Bilaga

Rapport om livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning

Ärendet

I kommunfullmäktiges budget 2018 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en rapport om livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning.

Beskrivning av ärendet

I samband med kommunfullmäktiges budget 2018 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en rapport om livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. I kommunstyrelsen 2019-01-16 §30 informerade stadsledningskontoret om tidplanen och tillvägagångssätt.

Framtagandet av rapporten har kopplats till stadsledningskontorets arbete med revidering av Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och annat pågående arbete inom området. Samverkan med Göteborgs Universitet har skett under framtagandet av rapporten. Det resulterade i ett kunskapsunderlag som föreliggande tjänsteutlåtande med bifogad rapport är baserat på. Underlaget har även använts i samband med revideringen av Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Bakgrund

I kommunfullmäktiges budget 2018 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en rapport om livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Uppdraget innebar att rapporten skulle kopplas till Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och annat pågående arbete på området. Programmet utgår från ett rättighetsperspektiv och är ett av flera styrdokument som staden har för arbetet med att skapa en stad där alla invånare ges jämlika förutsättningar. Underlagen har inhämtats genom både kvalitativa och kvantitativa metoder som workshops med intresseorganisationer och ungdomsfullmäktige, statistik på samhällsnivå och verksamhetsnivå i Göteborg. Syftet är att beskriva livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning i Göteborg. Fokus ligger på att ge beskrivningen utifrån ett rättighets- och invånarperspektiv, inom de områden som Göteborgs Stad ansvarar för och som finns i Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Metod och källor

Rapporten har tagits fram genom att använda underlag från både kvalitativa samt kvantitativa metoder.

Workshops

Stadsledningskontoret har i arbetet med framtagande av rapporten genomfört workshops, Två inriktningar har varit rådande; -fokus vuxna och -fokus barn och unga. Medverkande intresseföreningar har varit: -Funktionsrätt Göteborg, -RBU Göteborg, -Göteborgs Downfamilj, -Unga magar (mag- och tarmförbundet), -DHB Väst, -Attention, -FUB, -RSMH, -ILCO Göteborgs lokalförening, -Hörselskadades förening i Göteborg, -Unga Rörelsehindrade Göteborgsklubben, -Autism- och Aspergerföreningen distrikt Göteborg, -Astma och allergiförbundet, -Celiakiföreningen. Innehållet i arbetet har varit dialog kring frågeställningar hur personer upplever staden fungerar inom de rättighetsområde som finns angivna i Göteborgs Stads program för full delaktighet. Grupperna har även fått lämna förslag på åtgärder som Göteborgs Stad kan vidta för att livet för personer med funktionsnedsättning skulle kunna fungera bättre.

I workshopen med fokus på barn och unga deltog även representanter från stadens ungdomsfullmäktige.

Statistik

Kvantitativa underlag utgörs i form av statistik på samhällsnivå från Folkhälsomyndighetens enkät Hälsa på lika villkor? och andra myndigheter, på verksamhetsnivå, samt på specifik verksamhetsnivå från funktionshinderverksamhetens brukarenkäter. Där kvantitativa underlag saknats ur ett kommunperspektiv har det lyfts fram och problematiseras i rapporten och då kompletteras med kvantitativa underlag ur ett nationellt eller regionalt perspektiv.

Rapporter

Underlag från workshops och statistik har kompletterats med rapporter om bland annat nationella och lokala uppföljningar.

Slutsatser

Det finns nationella rapporter som visar att livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning på olika sätt är sämre än för andra. I rapporten beskrivs, med utgångspunkt i nationella rapporter, de erfarenheter, synpunkter och kunskap från olika intresseorganisationer som företräder personer med funktionsnedsättning i Göteborg. Det har kompletterats med statistik och underlag från lokala rapporter. Nedan beskrivs slutsatser ur rapporten beskrivna utifrån de rättighetsområden som används i Göteborgs Stads program för full delaktighet.

Rätten till demokratisk delaktighet: Underlagen pekar på att det finns hinder för demokratisk delaktighet för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra. Faktorer som påverkar möjligheten till demokratisk delaktighet är tillgänglighet i samband med val men även i samhället i stort, tillgång till fungerande transporter och individuellt stöd och om det finns kunskap om funktionshinder och stöd samt samverkan mellan berörda parter.

Rätten till hälsa, trygghet, omsorg: Personer med funktionsnedsättning har generellt sämre uppskattad hälsa och psykiskt välbefinnande, är mer utsatta för fysiskt våld, hot och kränkningar än personer utan funktionsnedsättning. Kvinnor i större utsträckning än män. Intresseorganisationerna rapporterar om brister i tillgänglighet och information om rättigheter, tillgång till och kontinuitet i det individuella stödet samt brister i bemötande. Man menar att det saknas samverkan och helhetssyn och att föräldrar får ta ett stort ansvar i avsaknad av stöd. Barns hälsa och delaktighet påverkas när familjer har dålig ekonomi.

Rätten till utbildning: Utbildningsnivån avseende högskoleutbildningar hos personer med funktionsnedsättning i jämförelse med utbildningsnivån hos personer utan funktionsnedsättning är relativt jämn i Göteborg. I förskolans, grundskolans och gymnasieskolans enkäter ställs inga frågor om funktionsnedsättning vilket inte gör det möjligt att urskilja resultat för att jämföra mellan elever med eller utan funktionsnedsättning inom samma skolform. Det finns fortfarande enkelt avhjälpta hinder att åtgärda inom grundskolan och gymnasieskolan. Intresseorganisationerna menar att det brister i kunskap vilket ger sent upptäckta och åtgärdade behov av stöd. Man upplever att det finns brister i bemötande, tillgänglighet och skolskjutsen. Föräldrar till barn med funktionsnedsättning upplever att man får ”kämpa för” rättigheter och upplever att föräldraansvaret omfattar allt.

Rätten till arbete: Arbetslösheten är betydligt högre bland personer som har funktionsnedsättning än personer utan. Personer med funktionsnedsättning har i lägre grad än personer utan funktionsnedsättning möjlighet att betala en oväntad utgift, kvinnor i lägre utsträckning än män.

Rätten till bostad: Arbetet med att åtgärda Enkelt avhjälpna hinder fortsätter. Det finns större efterfrågan än utbud av bostäder med särskild service. Intresseorganisationerna menar att det är bra att Göteborg har kommunalt bostadsbidrag men att nya tillgängliga lägenheter är dyra och att tillgänglighetskraven tas bort när billiga bostäder byggs. För unga blir det en lång väntan på bostad och hinder i att byta eller göra boendekarriär. Föräldrar till barn med funktionsnedsättning upplever att de får stödja sina närstående när behovet av insatser förändras. Det finns oro hos föräldrar över tillgången till boende med stöd i framtiden.

Rätten till kultur och fritid: Andel deltagande är lägre bland personer med funktionsnedsättning relaterad till personer utan, i de allra flesta aktiviteter som redovisas i rapporten. Barn och unga med funktionsnedsättning uppgett att de i mindre utsträckning är - nöjda med sin fritid, -rör på sig så att de blir andfådda och svettas, eller - är med i idrottsföreningar men oftare deltagare i scoutföreningar eller andra typer av föreningar. Intresseorganisationerna menar att det finns bristande information om tillgängligheten. Man anser att ekonomin kan vara ett hinder. Kollektivtrafik är inte fullt ut tillgänglig och färdtjänsten är begränsad.

Underlagen som redovisas i rapporten pekar på att det för personer med funktionsnedsättning i Göteborg inte är lika villkor som för andra inom områden som demokratisk delaktighet, trygghet, hälsa, arbete samt kultur och fritid. Det är generellt mer ojämnt för kvinnor och flickor.

Det saknas underlag rörande elever med funktionsnedsättning och det är därmed inte möjligt att få en bild av hur elever med funktionsnedsättning har det i förskola, grundskola eller gymnasium.

Inom området bostad konstateras att det är generell brist på bostäder för alla men för personer med funktionsnedsättning finns det begränsade valmöjligheter och handlingsalternativ. Det finns flera gemensamma faktorer som brister och därför utgör hinder inom de olika rättighetsområdena.

- Tillgänglighet i stadens inne- och utemiljöer samt i information och kommunikation.
- Transporter och att förflytta sig i staden.
- Tillgång till individuellt stöd och ekonomiska resurser.
- Information om bland annat rättigheter och tillgänglighet.
- Samverkan, bemötande och kunskap om funktionsnedsättningar.
- Brister i underlag från stadens verksamheter för att göra analyser utifrån funktionsnedsättning och andra diskrimineringsgrunder.
- Helhetsperspektiv och stöd till föräldrar med funktionsnedsättning och föräldrar som har barn med funktionsnedsättning.

Underlag, som gör det möjligt att redovisa och analysera rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt att kunna jämföra med personer utan funktionsnedsättning, utgör förutsättningar för en rapport om livsvillkor för personer med funktionsnedsättningar. Det utgör även förutsättningar för att staden ska kunna säkerställa

de rättigheter personer med funktionsnedsättning har samt kvalitet på den kärnverksamhet staden ska utföra.

Stadsledningskontorets bedömning

Utgångspunkten och avgränsningen i uppdraget har varit att ta reda på hur personer med funktionsnedsättning upplever sin livssituation inom de områden som finns utpekade i Göteborgs Stads program för full delaktighet. Det varit en utmaning att fånga en bild av livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning, dels då det är en grupp som är heterogen dels eftersom det saknas tillräckligt med underlag för att visa bredden och jämföra resultaten med personer utan funktionsnedsättning. Det underlag och det arbete som ligger till grund för rapporten visar på ojämlikheter i livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Staden kommer fortsatt att arbeta med att ta fram underlag och göra analyser för olika grupper inom området personer med funktionsnedsättning, främst genom de indikatorer som tagits fram i samband med revidering av Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Lisbeth Nilsson

Eva Hessman

Direktör Valfärd och utbildning

Stadsdirektör